

کمان

نشریه‌ی مستندهای تلویزیونی

شماره‌ی ۲

دوشنبه ۲۴ | مهر ۱۳۹۶

آغاز فصل سوم

نخستین جشنواره تلویزیونی مستند

نگاهی به فیلم «خوشه‌ی انار»

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ
عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ
وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

سپاس خداوندی را
که بر بنده خود این،
کتاب را نازل کرد و
هیچ کجی و انحراف
در آن ننهاد.

قرآن کریم، سوره کهف
آیه نخست

کمان

نشریه‌ی مستندهای تلویزیونی

شماره‌ی ۵۰۲، دوشنبه ۲۴ مهرماه ۱۳۹۶

نویسندگان:

رحیم ناظریان | مهدی اسدزاده | سهیل محمودی

همکاران:

مطهره کشاورز | اکرم سادات فاطمی | مهدی مجد | زکریا زرگانی
یاسر صدرنژاد | محمد حسین شفیق

عکاس:

سهراب خانزاده

مدیر هنری:

علیرضا بخشی

با سپاس از دبیرخانه‌ی جشنواره مستند
و کارکنان محترم خانه مستند انقلاب اسلامی

نشانی:

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از پارک ساعی، جنب بیمارستان
مهرگان بن بست مهرگان، پلاک ۳
تلفن: ۸۸۷۸۳۶۴۵ - ۸۸۷۸۳۶۴۵، کد پستی: ۱۵۱۶۷۳۵۶۱۴
خواننده‌ی گرامی، تمام شماره‌های نشریه‌ی کمان را می‌توانید از
سایت زیر دریافت کنید
www.khanemostanad.ir

خانه مستند
انقلاب اسلامی

علی پورطالبی | کارگردان

هنوز هم که هنوز بعضی وقت‌ها علی پورطالبی به اون اتفاق عجیب و غریب فکر می‌کنه. به اون روز جمعه‌ای که فیلمبردار روی اون پشت بوم کاهگلی مدام عقب عقب رفته بود که بتونه تصویر بهتری بگیره و دستکاری که قرار بود حواسش بهش باشه، رفته بود دنبال درست کردن چیزی و فیلمبردار پرت شده بود پایین. از اون ارتفاع چهار پنج متری افتاده بود و همه فریادکشان دویده بودن که ببینن چه بلایی سرش اومده. فیلمبردار اما خراش هم برنداشته بود. صحیح و سالم اومد بالا و دوباره شروع کرد به فیلم گرفتن.

هنوز هم که هنوز علی پورطالبی فکر می‌کنه شهدا هواش رو داشته‌ان. خب بالاخره فیلمی که اسمش تو خواب به کارگردانش الهام می‌شه، باید با باقی فیلم‌ها یه فرقی داشته باشه.

درکنار باغبانان انار

علی پورطالبی در مستند خوشه
انار که در روستای رکن آباد،
دومین روستای شهید پرور ایران
تولید شده است سبک زندگی
پدران و مادران شهدا را بررسی
می کند.

به گزارش روابط عمومی
جشنواره تلوزیونی مستند علی
پورطالبی کارگردان مستند خوشه
انار درباره این مستند گفت:

علی پورطالبی

نویسنده:

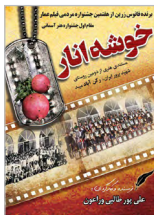
سهیل محمودی

خوشه‌ی انار داستان یکی از روستاهای استان یزد است که

طبق آمار بعد از فردو، دومین روستای شهید پرور در ایران است. روستای رکن آباد فضای جالبی برای ساخت آثار هنری دارد ولی تا قبل از خوشه‌ی انار هیچ اثری با موضوع این روستا و مردمش و این که چه عاملی باعث شده که این روستا تبدیل به دومین روستای شهید پرور ایران شود تولید نشده بود. در این روستا بیش از شصت و پنج شهید مجاهد تربیت شده است که اتفاقاً شهید غضنفر رکن آبادی هم که در حائثه اسفبار منابه شهادت رسیده است یکی از همین شهدای روستای رکن آباد است.

پورطالبی در توضیح هدفش از ساخت مستند خوشه‌ی انار تشریح کرد: من دیدم که در بین روستاهای متعددی که در یزد وجود دارند هستند روستاهایی که شهید ندارند و درست در کنار همان روستا و با فاصله‌ای بسیار اندک روستایی دیگرده‌ها شهید تربیت کرده است. برای من این سوال پیش آمد که چه اتفاقی می افتد که

پوستر فیلم خوشه انار

این تفاوت ها در یک بستر جغرافیایی
مشترک به وجود می آید که سعی کردم
در این مستند این مسئله را بررسی کنم.
برخی از مادران و پدران شهدا هم که از
دنیا رفته بودند و تصویری از ایشان تهیه
نشده بود برای من دغدغه ایجاد کرد
که از مادران و پدران که این شهدا را
تربیت کرده اند تصویر تهیه کنم.

پورطالبی اضافه کرد: من به این
نیت به سمت ساخت خوشه ی انار
رفتم که به مردم نشان بدهم پدران و
مادرانی که این تعداد شهید تقدیم
کشور کرده اند چه کسانی هستند و
چگونه زندگی کرده اند که از این زندگی
شهید تربیت شده است. تمرکز ما در
این مستند سبک زندگی خانواده های
این شهداست که از بستر این سبک
زندگی چنین فرزندان تربیت شده اند.
مستند خوشه ی انار به تهیه
کنندگی و کارگردانی علی پورطالبی
در پنجاه دقیقه تولید شده است و با
پذیرفته شدن در سومین فصل جشنواره
تلویزیونی مستند در روز دوشنبه بیست
و چهارم مهر از شبکه مستند نمایش
داده شد.

انار، اما خون است...

یادداشتی بر مستند «خوشهٔ انار»، ساخته علی پور طالبی

نویسنده: رحیم ناطریان

۱. فدریکو گارسیا لورکا.
شعر در انار

پوششی کامل از محتوا و فرم داشته باشد. «خوشهٔ انار» با تصویر، روایت را پیش می برد و در اغلب صحنه ها کامل بودن محتوای بصری، عدم وجود هرگونه صدایی شرح دهنده را توجیه می کند. به طور مثال در پلان های آغازین فیلم، میوه های تازه رسیدهٔ انار نشان داده می شود و در پلان های پایانی فیلم، درختان انار با غنچه های تازه گل داده، حکایت گذر سال و ماه را بدون هیچ توضیح اضافه شرح می دهد. پور طالبی با تکنیک افشای تدریجی، خصوصاً در دقایق ابتدایی فیلم، بسیار

«خوشهٔ انار» مستندی توصیفی و جستجوگر است. مستندساز با در دست داشتن یک عکس دسته جمعی قدیمی از دانش آموزان یک مدرسه، به روستای رکن آباد، جایی که عکس سالها پیش در آن ثبت شد، می آید تا به جستجوی نام ها و هویت صاحبان عکس در زمان حال پردازد. «خوشهٔ انار» مستندی قابل توجه از منظر اصالت سینمایی است، چرا که توانسته با اتکا بر زبان تصویر و پرهیز از اضافه گویی های «صدای مسلط»،

سخت به مخاطب اطلاعات می‌دهد. موضوع مورد بررسی در این مستند ۵۰ دقیقه‌ای، آرام آرام پرده برداری می‌شود و مستندساز قبل از رسیدن به اصل موضوع، با دقت نظر، جغرافیا، فرهنگ و مکان رویداد را معرفی می‌کند.

دوربین بی‌آنکه به نریشن احتیاج داشته باشد کامل و وافی به گفتگو با مخاطب می‌نشیند. همین بس که بدانیم هشت دقیقه ابتدایی فیلم، هیچ دیالوگی رد و بدل نمی‌شود اما ماجرا در حال پیشرفت است. جانمایی پلان‌ها با رویدادهای توصیفیشان، به گونه‌ای چینش شده‌اند که فقدان نریتور به هیچ عنوان احساس نمی‌شود.

رویداد مستند، درباره ۶۴ شهید رکن آباد از توابع شهرستان میبد است که تصویرشان در عکس قدیمی و یادگاری دوران دانش‌آموزیشان ثبت شده، اما مستندساز فقط هدفی در راستای کشف شهدایی که روزگاری محصل بودند، ندارد. چراکه فیلم با ضرب‌آهنگ و شتابی حساب شده علاوه بر رویداد اصلی، حال و هوای سالمندانی که پدران و مادران همان شهدا هستند را به تصویر می‌کشد

و علاوه بر آن، با تأکید بر رنج سالخوردگی و مشقات زندگی روستایی، جای خالی فرزندان را در پس زمینه اثر به رخ می کشد. به قدری افشای تدریجی وقایع، به نرمی پیش می رود و نفر به نفر، هویت دانش آموزان فاش می شود و از سویی همزمان مشاغل سخت والدین آنها به تصویر کشیده می شود، که هم می توان رضایت از مفهوم شهادتِ فرزند را در ذهن والدین از رمق افتاده از کارِ سخت، دید و هم رنج دست تنهایی و فقدان فرزند را. به عبارتی فیلم با تأکید بر کار روزانه سخت والدین و همزمان با تأکید بر عدم حضور فرزند ذکور، رنجی دوگانه را به واسطه تدوین، نمایش می دهد. مستند از نیمه می گذرد و نرم نرمک هویت دانش آموزان در عکس قدیمی، نفر به نفر افشای می شود.

مستند ساز در شکل بخشیدن به طرح و همچنین در فرآیند تدوین، سعی کرده روایت را با اتکا بر جلوه های فرمی پیش ببرد. گرچه روایت زندگی چند خانواده در فیلم وجود دارد اما در تدوین، پلانهای که از نظر موضوع، اشتراکاتی دارند در کنار هم قرار گرفته اند. به طور مثال در سلسله پلان هایی درخشان، گریه تمامی والدین

«خوشهٔ انار»
فیلمی است
دربارهٔ جستجوی
شهیدی که
در یک عکس
قدیمی، تبدیل به
خاطره ای از یاد
رفته شده‌اند.

مسن حاضر در فیلم، در یادآوری فرزند شهید شده شان، که هر کدام در زمان و مکانی جداگانه تصویربرداری شده، در فرایند تدوین، پشت سرهم می‌آید. از سویی کارگردان به یکباره با قطع یک پلان، با مضمون خاص خود، و نشان دادن پلان‌هایی با مضامینی متفاوت، به واسطهٔ تصادم مضامین متفاوت، هم معناهایی جدید تولید می‌کند و هم اینکه فیلم را از یکنواختی بیرون می‌کشد. به طور مثال در یکی از صحنه‌های بسیار تلخ، مادر یک شهید، به یاد دوران کودکی فرزندش می‌افتد، آنجایی که به دلیل فقر، نتوانسته بود تقاضای خرید شیر، از جانب او را عملی کند و حالا این خاطره به عنوان بازنمودی تلخ، همچنان بعد سال‌ها، در ذهن مادر باقی مانده. این پلان، ناگاه به

«خوشهٔ انار» فیلمی تاویل پذیر است. می‌توان معناهایی متنوع از برخی صحنه‌هایش داشت. به طور مثال در لحظات پایانی فیلم شاهد یک تصویر آشنا هستیم که پیش‌تر، در ابتدای فیلم نیز دیده بودیم. دستی در نمایی بسته، گلوله‌ها را در خشاب می‌گذارد و تفنگی را مسلح می‌کنند. این دو پلان، به دلیل نوع جانمایی آن، نگاه و عقیدهٔ مستندساز در قبال جنگ را نشان می‌دهد. گرچه می‌توان

که مادر شهیدی بایماری قند، در بدترین شرایط ممکن، روزگار می گذارند. یا پدر شهیدی که نفسش به شماره افتاده و ناتوان از سخن گفتن، کلمه ای جز شکرگذاری را نمی تواند بیان کند. مصایب مردم رکن آباد اندک نیست و از کارافتادگی و تنهایی، روزگار را برایشان سخت کرده. اما فیلم با پلانهای بی شمار از کارهای روزمره، رنگ و لعاب گیاهان، میوه ها، چرخش مداوم آسیاب گندم و چرخ دنده های دستگاه کوچک مکانیکی، سعی در نشان دادن روح زندگی دارد. به شکل موکد، دقایقی طولانی از آغاز و پایان فیلم، به کار و زندگی و روح زندگی در رکن آباد اختصاص دارد و اما تنها میانه فیلم است که درباره کالبدشکافی خاطرات شهدای بیشمار این روستاست. آنچه که پیدا است هنر تدوین، فیلم را از مستندی صرفا گزارشی، به اثری مشاهده گرتبدیل کرده است. آغاز و پایان فیلم، که تنها به پلانهای در ستایش زندگی اختصاص دارد، انگار پلانهای میانی و ماجرایی شهدا و جستجوی آن عکس قدیمی را در هاله ای از امنیت قرار داده است.

به صراحت تفکر قطعی فیلمساز را در این پلان نمادین، تشخیص داد، اما همچنان عنصر تاویل، کارکرد خود را از کف نمی دهد و می توان اینگونه برداشت کرد که قرار گرفتن گلوله ها، نگاه استعاری مستندساز و عقیده وی برآمدگی همیشگی مردم رکن آباد در جنگی احتمالی خواهد بود. با این خوانش، سوژه ضدجنگ، تا حدودی کم رنگ می شود و مستند در القای این تفکر است که علی رغم رنج و اندوه بی شمار مردم رکن آباد، آنها همچنان مشتاق به مبارزه احتمالی پیش رو هستند.

«خوشه انار» فیلمی است درباره جستجوی شهدایی که در یک عکس قدیمی، تبدیل به خاطره ای از یاد رفته شده اند. این غبار زمان، عکس سیاه و سفید را از رنگ و روانداخته، همانطوری

نخستین جشنواره تلویزیونی مستند

Documentaries

The First TV Festival of The
Mostanad TV Holds

روایت حقیقت در قلاب واقعیت
شبکه مستند برگزار می کند

فصل سوم نخستین جشنواره مستند

روزهای زوج | ساعت ۲۰:۰۰ از شبکه مستند

بازپخش ساعت ۲۴:۰۰

کد فیلم «خوشه انار» برای شرکت
در مسابقه پیامکی: A2

جشنواره مستند

شما می توانید بعد از تماشای هر قسمت امتیاز خود را از یک تا پنج ستاره از طریق سامانه پیامکی ۳۰۰۰۰۸۱ با زدن کد فیلم به همراه عدد ستاره مورد نظر ارسال نمایید. ضمناً می توانید از طریق کانال اطلاع رسانی جشنواره به آدرس [@festmostanad](https://www.festmostanad.ir) و یا وبسایت جشنواره به آدرس www.festmostanad.ir در این نظرسنجی شرکت کنید.